

Alver Kommune

Pb. 4

5906 FREKHAUG

Rosslund, 7. mars 2022

**MERKNADER TIL SØKNAD OM ETABLERING AV NY LOKALITET FOR
OPPDRETT AV LAKS OG AURE, GJERDENESSET I ALVER KOMMUNE.
(Sak 22/223).**

Innhald

1. Innleiing.....
2. Generell kommentar til søknaden.....
3. Kultur, fiske, og rettar
4. Naturmangfoldet, livet under og over vannflata.....
5. Rekreasjonsområde og friluftsliv.....
6. Oppsummering.....

1. Innleiing

Me vil på vegne av «Bevar Mangersfjorden» og «Husebøkrinsen Bygdelag» gje merknader til søknad om etablering av ovannemnde oppdrett av laks og aure.

«Bevar Mangersfjorden» er ei nyetablert ideell organisasjon som har til føremål å bevara natur, friluftsliv, og fiske i Mangersfjorden og områda rundt. Desse verdiane vert truga av eksisterande oppdrett, samt nye søknader om fiskeoppdrett i Mangersfjorden. Dette er og eit engasjement for å gjera vår del av eit nasjonalt ansvar for å berga den hardt belasta villaksen og sjøaure frå å verta utrydda.

I tillegg ynskjer me å gjera vår plikt som innbyggjar i Alver kommune, til å ta vår del av det ansvar Alver kommune har som ein del av Nordhordland biosfæreområde. Kommunen skal vera eit modellområde for berekraftig utvikling. Miljødimensjonen av berekraftig utvikling handlar om å ta vare på naturen og klimaet som ein fornybar resurs for menneska. Me meiner

at alle i ein modellkommune har eit ansvar for å ta omsyn til naturmangfaldet og verna dei sårbare naturressursane i regionen.

Me ynskjer og å belysa dei generelle konsekvensane av opne oppdrett, og vil gje støtte til tilsvarande engasjement, frå mange hald, langs Norges kyst.

«Husebøkrinsen Bygdelag» representerer ei stor gruppe av fastbuande, hyttefolk, og grunneigarar frå Landsvik til Skjelanger.

Alle vart forbausa over at det i 2022 vert søkt om nye oppdrett i eit område som frå før er overbelasta med tilsvarande anlegg, Me vart og uroa over det me meiner er ein sær s mangelfullt søknad.

Gruppene som står bak merknaden representerer nær 1000 sterkt engasjerte medlemmar.

Me har i samband med uttalen samla inn mykje innspel og informasjon frå medlemmane og andre som har opplysningar og kunnskap. Dette er informasjon og innspel me meiner er sær relevant for saka.

2. Generell kommentar til søknaden

Me ser at søkjar her prøver å styre prosessen med å unngå konsekvensutredning. Dette ved å leggje ved ein vurdering om behov for dette. Dette betyr i praksis at dei då slepp å kartleggja naturtypar og i kva grad området er nytta til andre føremål, som til dømes fiske, friluftsliv, og rekreasjon. Me meiner dei prøver å leggja premissar for konklusjonen i en eventuell konsekvensvurdering ved til dømes å sei: "*det er ingen registrerte friluftsområder*" og dermed vil det heller ikkje være behov for å utgreia dette temaet. Det same gjer dei for naturtypar som ikkje er kartlagt, i tillegg til dei andre føremåla aktuelt område er avsett til.

Me meiner at søknaden ikkje har kunnskapsgrunnlag til på generelt grunnlag å slå fast dette, og dermed er sær s mangelfull og bryt direkte med Naturmangfoldslova, §8 Kunnskapsgrunnlaget:

"Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet."

§ 9. føre-var-prinsippet

Denne heng tett saman med § 8, og gjeld manglande kunnskap. Manglande kunnskap skal ikkje kunne nyttast som ein "unnskyldning".

Regionen og området har ein lang tradisjon for friluftsliv på sjøen og nærområda, og bruken av området for fiske er utstrekt. Dette ville kome fram om dei hadde innhenta informasjon frå lokalbefolkninga og lokale fiskeinteressar. Vurderinga om ikkje å gjennomføra konsekvensutredning, har heller ikkje kunnskapsgrunnlag til å fastslå at området ikkje kjem i konflikt med spesielle naturtypar (ref. DN-handbok), som tareskog og korallskog på havbotnen. Det er berre gjennom naturtypekartlegging denne kunnskapen kan framskaffast.

Me meiner området ligger slik til at dei ikkje kan utelukka moglegheitene for korallar under lokaliteten. Med så mykje vind, og dei straumforholda som det er her, så vil dei ikkje kunne sei nøyaktig kor belastninga vert størst, og avfall frå anlegget vil påverke store deler av Mangersfjorden.

Omsøkt anlegg ligg i «enden av ei rekke anlegg» Lerøy har i Radfjorden og Landsvikosen. Ein er godt kjent med miljøpåverkinga desse anlegga har hatt på fjordsystemet gjennom fleire år med tung belastning. Me har ved fleire høve kunne lesa om målingar om alt for høge verdiar av kopar og forureining grunna desse oppdretta. Me som bur i området har sett korleis livet i fjorden har forandra seg med fråfall av en rekke artar, øydelagde fiske, og friluftsområde påverka av oppdrett. Me kan difor ikkje godta at det no vert søkt om nye oppdrettsanlegg.

Me meiner og at Naturmangfoldslova § 10, «samla belastning», må sjåast på.

På grunn av at den samla belastninga i fjordsystemet er så stort må nye søknader sjåast i samanheng med dei eksisterande oppdrettslokaliteter i området, her under Radfjorden og Landsvikosen. Ved Mangersfjorden/Hjeltefjorden vert det og dumpa store mengder badevatn frå avlusing som vert ein del av totalbelastninga. I tillegg kjem andre nye søknader (Blom Fiskeoppdrett AS) som og må vera ein del av vurderinga av den samla effekt på økosystema.

3. Kultur, fiske, og rettar.

Området har i generasjonar vore nytta til næring og matauk av dei som bur i området. Tradisjonane for dette er framleis godt hevda. Det vart fiska med kastenot og fiska **brisling**, **sild**, og **makrell**. Heilt i frå Skjelanger til Landsvik er det tinglyste lakseretta. Området i Mangersfjorden har til saman 26 lakseplassar, og mellom Skjelanger og Landsvik er det 8 låsetjingsplassar.

Heile området frå nordre enden av Skjelanger og til Landsvik er i stor grad nytta til fiske av yrkesfiskare, fastbuande, hyttefolk, og båtar som kjem frå andre plassar. Det vert nytta både garn, teiner, snøre, dorg, og ruser. Yrkesfiskare fiskar og med garn ute i Mangersfjorden der det mellom anna er gyteområde for breiflabb.

Bilde: Breiflabb fiska i Mangersfjorden

Foto: Rene Bratland

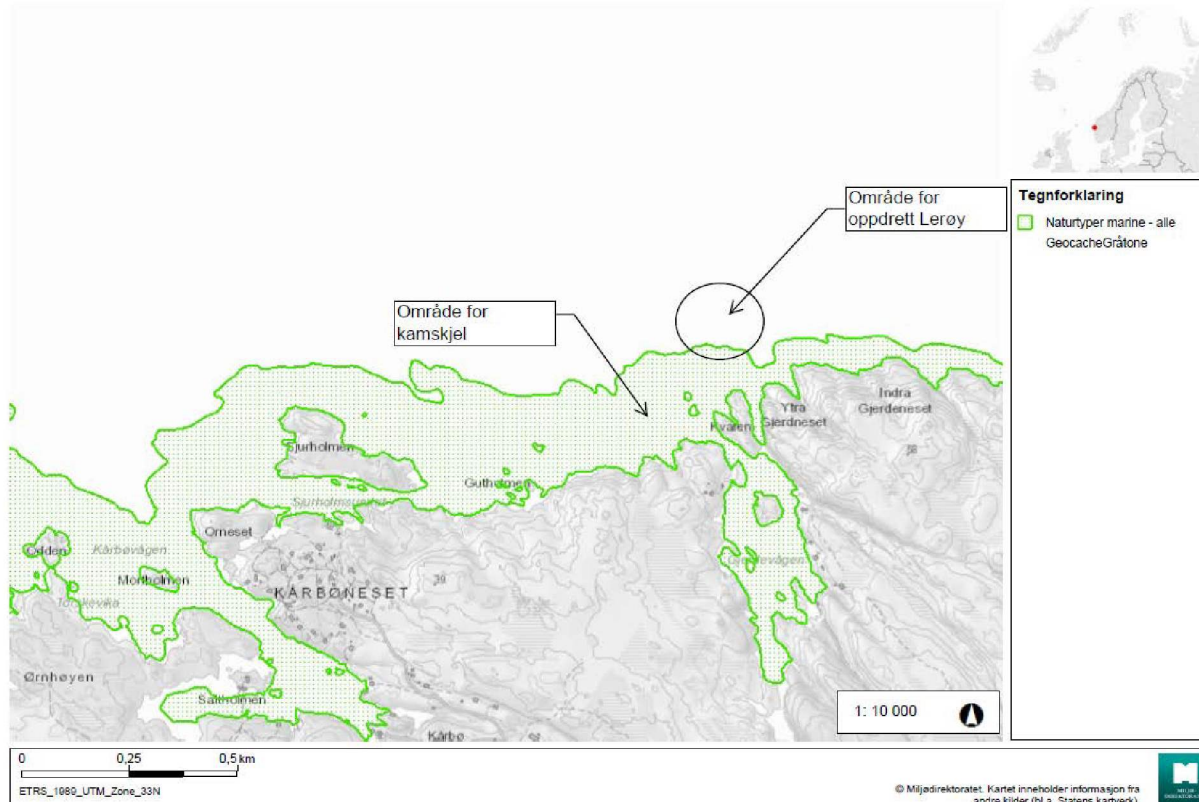
Fortøyningane strekkjer seg over eit stor område som vil skapa problem for all type fiskeaktivitet. Anlegget er omsøkt utan at det er gjort vurderingar om det er andre som har aktivitetar eller rettar i området.

Erfaring frå område med oppdrett visar at fisk som vert fiska ofte er ubrukeleg som mat, då dei er full i fiskefor.

4. Naturmangfaldet, livet under og over vannflata.

Me har samla mykje informasjon om områda i nærleiken og rundt omsøkt anlegg.

Artsmangfaldet er stort i både Mangersfjorden og Herdlefjorden, både kva fisk, blautdyr, skaldyr, og undersjøiske vekstar gjeld. Dette vert til stadigheit tydeleg for dei som fiskar der.

Herdlefjorden består primært av en djup kanal som går nesten heile fjorden på langs, med bratte kantar som går opp i slakke platå på begge sider. På botnen av kanalen er det et rikt liv bestående av mindre artar som sjøkreps, trollhummar, nordleg lysprikkfisk, laksesild, sølvtorsk og strømsild. I tillegg finnes det store mengder mellomstore, pelagiske jegere som kolmule, vassild og skolest.

Fjorddjupet husar også bruskfisk i form av hågjel, svarthå og spisskate, samt store mengder lange, brosme og den raudlista og totalfreda blålang. Samleige av desse artene gyter antakeleg i det same fjordsystemet. Fisk med heilt sprekeferdig rogn tas nemleg ofte i fjorden om våren, og mange små eksemplar litt grunnare i fjorden tyder på artene også har oppvekstområda sine her.

Oppover i kantane og på platåa på begge sider finn ein og store førekomstar av høvesvis totalfreda pigghåen (Meland-sida) og lysing (Askøy-sida). Sistnemnte har også gyteområde i fjorden, og store førekomstar av arten samlast til gyting i denne vesle fjordarmen kvar sommar.

Inne på grunnare vatn finnes elles store mengder mindre fiskeslag som knurr, glassvar, hvitting, hyse, torsk, sei, lyr, diverse flyndrearer mm. De mange muddersandvikene i området husar og store ansamlinger av kamskjel, oskjel og åtte- og tiarma blekksprut, inkludert den nokså sjeldne nordlege kalmaren (*Loligo forbesi*), også dette arter som formeirar seg og har oppvekstområda sine i området.

Bilde:
Ein av fleire småkveite som vart fiska på garn. Kveitane var så små at dei vart sett ut i sjødn att.

Foto: Bjarne Sander

Mangersfjorden består av et djupt, nordgåande platå som ligger jevnt på 100-200 meter frå utløpet av Bognestraumen og helt inn mot Toskalandet. Midt ute i fjorden finn me den kjende fiskeplassen Roå, og rett utafor denne stuper fjorden ned til 400 meters djup. I dette stupet held en helt egen, fossil fjordstamme av vanlig uer til. Og då snakkar me om vanlig uer, ikkje den vanlege fjordarten av uer. Ueren er også en rødlista art som nord for 62 grader er freda for fiske store deler av året. I den same, undersjøiske veggen lever også den overnemnde totalfreda blålange (sterkt trua), skolest (rødlista) og en rekkje andre fiskeartar. På fjellveggen veks det ellers både koraller og kjempefilskjell.

Roå er på sin side en anerkjent storseiplass langt inne i fjorden, i le for storhavet, noko som er spesielt her på våre kantar. Inne i sjølve Mangersfjorden er også artsmangfaldet stort, frå de minste kutlinger, leppefisk og flyndrer inne på grunt vatn, til store Spisskater og langer i djupet.

I dei øvre vatnlag i Mangersfjorden og Herdlefjorden ferdast også store mengder sjøaure på begge sider av Holsnøy, med dei frodige områda rundt Herdla og gjennom Bognestraumen/Småstraumen som hovudjaktmarkar. Fisken sokner til alt av småelvar og bekkar i området, inkludert Mjåtveitelva, der også den raudlista elveperlemuslingen held til. Denne legg larvane sine i gjellene på sjøaure som går opp i elvene for å gyte, og arten er difor heilt avhengig av å ha frisk og levedyktig sjøaure i elven kvar haust for å kunne formeira seg. Sjøauren er også kjent som ein art som er særskilt utsett dersom det plutseleg kjem nokre hundre tusen nye vertar (laks eller regnbogaure i merd) i en fjord.

Bilde: Lakselus på sjøaure

Illustrasjonsbilde

<https://www.hi.no/hi/nyheter/2022/januar/bekrefter-at-sjoorret-blir-sterkt-pavirket-av-lakselus>

Innom Gjerdeneset der Lerøy ynskjer anlegget sitt, ligg Gjerdevågen. Dette er ein lukka våg som vil vera særst utsett for forureining som straum og nordavinden pressar inn. Denne er i dag ikkje utsett for miljøpåverking, og vil opplagt verta påverka av anlegget som ligg utom innløpet til vågen. Her går det og inn sjøaure som går opp elva inst i Gjernevågen til Kårbøtjørna. Oppdrettsfisk og lakselus sin påverknad på villfisk og sjøaure skal etter kvart vera godt dokumentert.

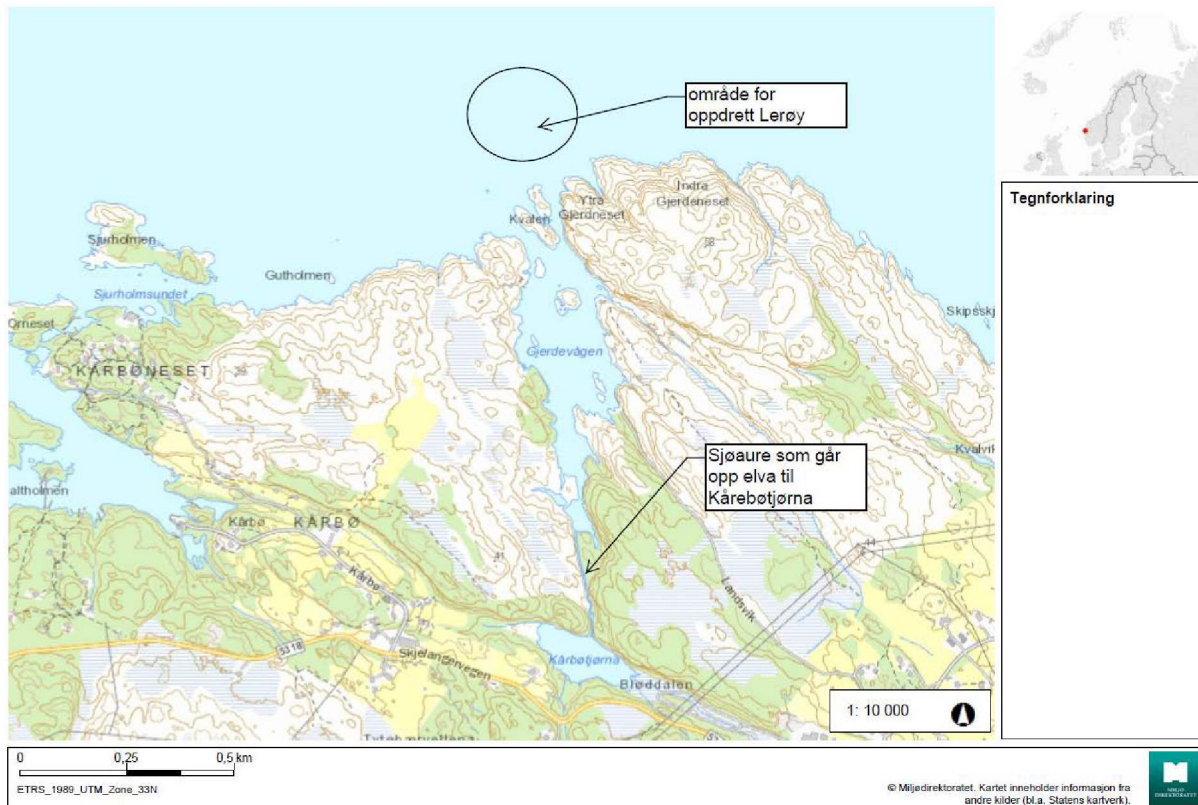
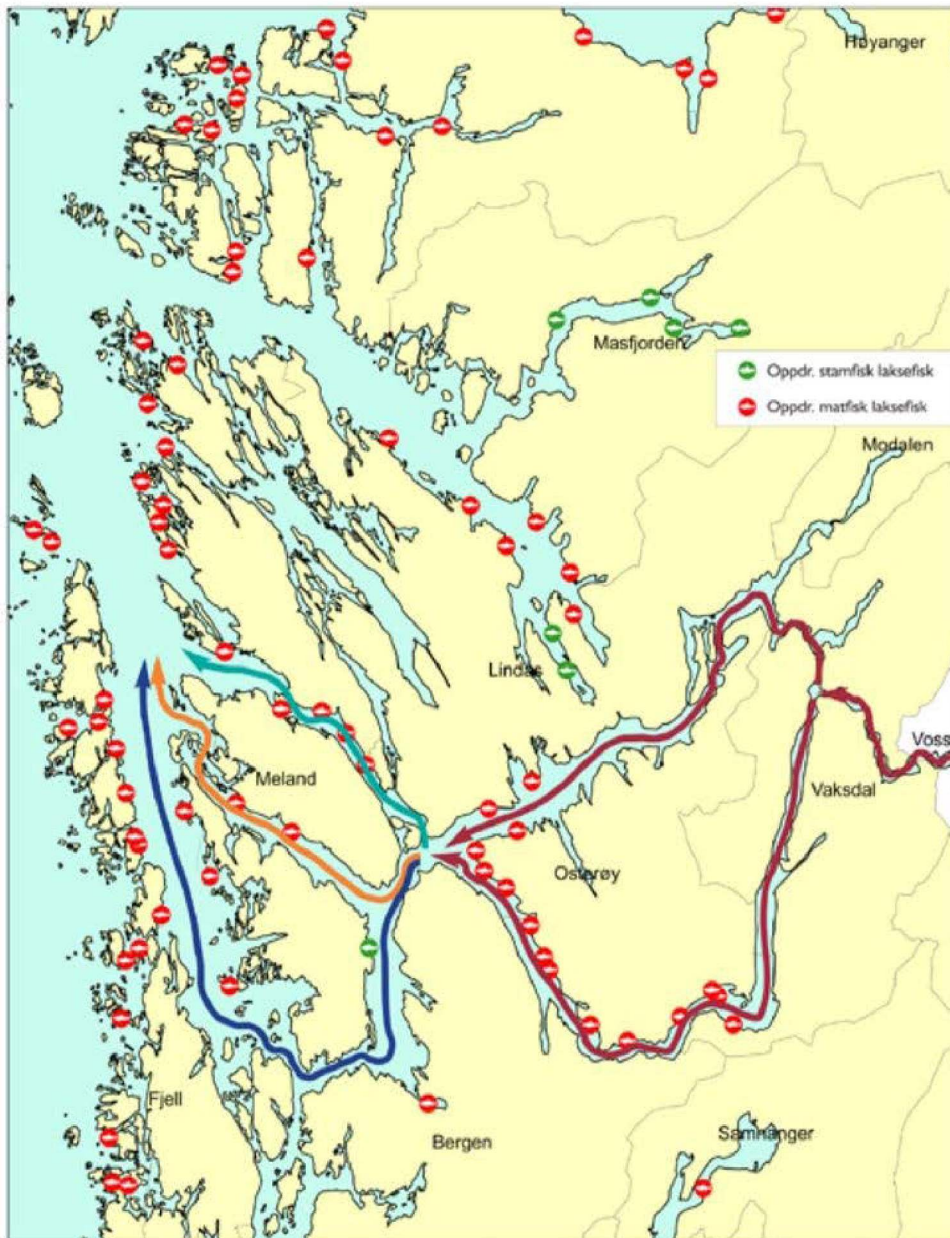

Fig. 2. Gjerdevågen. Det går sjøaure opp elva til Kårbøtjørna

Det er gjennom ei årrekke lagt ned store resursar i å berga villaksen. Nye lokasjoner i Mangerfjorden vil tetta det siste «holet» for aure og laks sin vandring mot havet. Villaksen sin tilbakegang og problem grunna lakselus skal etter kvart vera godt dokumentert.

Sannsynlig utvandningsrute for smolten som forlater Vossovassdraget. Smoltutvandring skjer i løpet av noen uker i mai og/eller første halvdel av juni.

Figur 13.1. Kart over NFNs geografiske virkeområde, med oppdrettslokalteter inntegnet

Fig 3 «Spissrotgang»

Kartet visar lokasjoner for oppdrett og Vossolaksen sine vandningsruter.

Kjelde:

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/dokumenter/publikasjoner/overvakingsrapporter/vossolaksen_rapport.pdf

Foto: Lom i Mangersfjorden

Foto: Bjarne Sander

Det er og planar om utviding av sjøfuglreservatet på Herdla. Dette må det tas omsyn til. Det er og mykje skarv som oppheld seg i området. Skarv er ofte eit problem for oppdretta som ofte søker fellingsløyve på ein freda art for å løyse dette problemet.

Vil gjera naturreservatet langt større

Statsforvaltaren ønskjer å ta med heile området rundt Herdla.

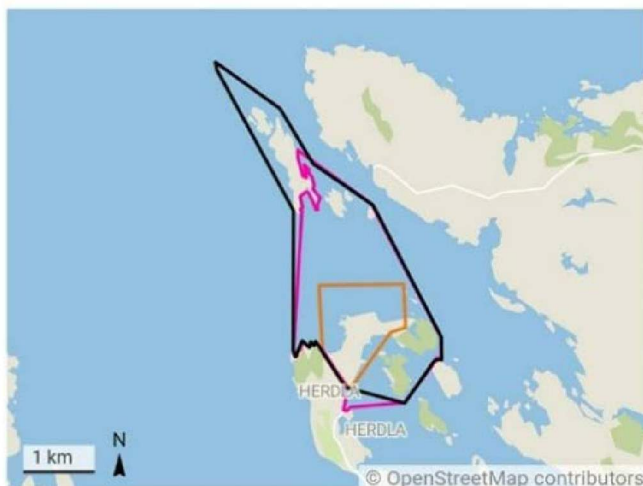

Fig 4. Naturreservat på Herdla (utklipp frå Askøyværinga)

Nokre av dei fuglane me som bur i området har observert, kan nemnast:

Havelle
Ærfugl
Kvinand
Siland
Svartand
Toppskarv
Storskarv
Terner
Tjeld
Fiskemåke.
Svartbak
Sildemåke

Gråmåke
Sporadiske observasjonar av alkefugler
Storspove
Småspove
Fjæreplytt
Rødstilk
Havørn
Hubro (hekkar nord på Holsnøy)
Spurvehauk
Hønsehauk
Tårnfalk
Storlom

Bilde: Hekkande hubro i Sætre marka

Foto: Bjarne Sander

Bilde: Hubro ungar i Sætre marka

Foto: Bjarne Sander

Bilde: Grindkval i Hjeltefjorden

Foto: Bjarne Sander

Det er Oter som ynglar i området frå Skjelanger til Landsvik. Dette er ein sårbar art og reknast som en « kritisk komponent i eit fullstendig og godt fungerande akvatiske og semi-akvatiske økosystem». Oter kommer gjerne i konflikt med oppdrettsnæringa som ved fleire høve får fellingsløyve.

Bilde: Oter med fangst i Mangersfjorden

Foto: Bjarne Sander

Det er vidare observert Steinkobbe, Nise, og tidvis ulike Kval og Springer artar.

Bilde: Pale fiska i Landsvikosen januar 2022 der anlegget til Lerøy ligg. Full eten med pellets

Foto: Hans Landsvik

5. Rekreasjonsområde og friluftsliv

Heile strandlinja frå Skjelanger til Landsvik er mykje nytta til rekreasjon for friluftsliv både av dei som naturleg soknar til området, og av tilreisande som nyttar strandlinja, vågane og holmane til padling, dykking, bading, og strandhogg med båt. Det er fleire fritidsbustader på heile strekninga. Spesielt på Kårbø og Bratshaug der det er to hyttefelt som utgjør dei fleste av fritidsbustadene. Det er flotte badevikar med skjelsand der ungane kan bada og utforske livet i fjøra. På denne sida av Holsnøy er det desse badeplassane me har.

Me meiner det ikkje er grunnlag for å hevda at dette ikkje vert påverka av omsøkt tiltak. Områda som vert nytta ligg utsett til for forureining av utslipp frå oppdrettet nordavinden pressar inn. I tillegg har med det visuelle intrykket i eit elles urørt område. Både Gjerdevågen og Kårbøvågen er kategorisert som viktig friluftsområde i Naturdatabasen.

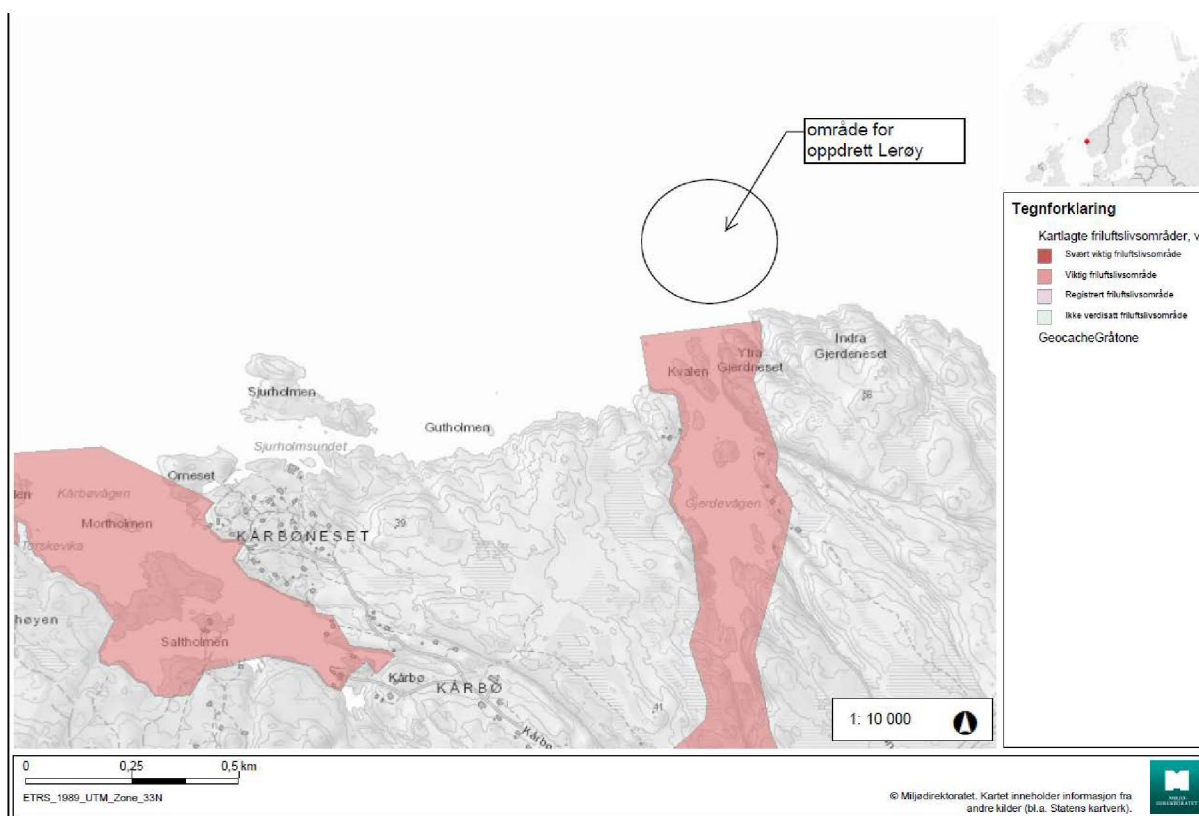

Fig. 5. Markert med raud farge:Gjerdevågen «Viktig friluftsområde»

Strekninga Skjelanger –Bognestraumen er eit område som fram står som urørt og intakt samanlikna med område ikkje lang unna. Det er værutsett, med fri sikt mot Fedje. Me er har i store periodar vind som kjem inn frå nord/nordvest. Denne kan halda det gåande i lengre periodar. Vind og straumar langs strekninga pressar det som driv i overflata inn mot Husebøvågen, Kårbøvågen, og Gjerdevågen. Dette vil og gjelde restar frå eit oppdrett, som fett frå fisken som vert samla i fjøra på desse plassane og få betydning for det sårbare miljøet i desse vågane. Eksemplar på dette har me frå oppdrett ved andre lokasjonar. Går ein langs fjøra i desse vikane finn ein heile tida mykje som fjorden fører med seg.

Straumen i Mangersfjorden

Me har fått fatt på animasjonar frå Akvaplan-Niva AS som visar at strøymingane i fjorden har store variasjonar, og til dels lite utskifting av sjø i enkelte område. Desse harmonerer med lokalkunnskap blant personar som har og brukar fjorden mykje.

Straumen kjem nordover opp Radfjorden og Bognestraumen og følg Radøylandet nordvest. Ved Toska begynner ein rotasjon av straumen og beveger seg over fjorden mot Skjelanger før den så går vidare austover og sirkulerer inni Husebøvågen, Kårbøvågen, Gjerdevågen og sørgjennom Landsvikosen sørover.

Dette medfører at allereie forureina vatn frå fiskeoppdretta i Radfjorden vil dra med seg enda meire forureina sjø frå nye fiskeoppdrett i Mangersfjorden og inn i desse vågene. Dette er vandringsveg for Vossolaksen og gyteplass for fleire andre fiskesortar.

Rapporten om straummålingar vedlagt søknaden til Lerøy visar at straumen oscillerer mellom austleg og vestleg retning ved lokasjonen. Dette byggjer opp under animasjonar frå Akvaplan-Niva AS, og medfører at dersom straumen går vestover vil det forureina det sårbare området langs land mot Skjelanger, eller ved austleg retning vil forureining pressast inn i Landsvikosen som allereie har utfordringar med forureining frå oppdrettet til Lerøy der. Dette medfører at vågane og strandlinja frå Gjerdneset til Skjelanger vil bli sterkt berørt av forureining og ein vil få same tilstand som i Radfjorden og Landsvikosen der ein rekke artar forsvinn frå faunaen.

Me har ei stor frykt for dei negative konsekvensar for livet i sjøen i området, og at det ikkje vil være reversibelt.

Fleire av oss har sett dette på nært hald allereie. I Landsvikosen ligg det som tidlegare nemnd eit oppdrett tilhøyrande Lerøy. Fleire stader i Landsvikosen var det flott sandbunn, fin tareskog, ålegras, og mengder av sortar skjell og krabber. Dette vart eit flott skue når ein dykka for 20 år sidan. I dag ser det ut som ein «ørken». Død tareskog, slam aktig botn, og store mengder daude skjel. Dette er i sjølve Landsvikosen og ut mot Gjerdneset. Ein ser endå noko tareskog yst mot Gjerdneset der straumen er sterkast. Ikkje veks det rur på båtane lenger heller.

Det er ingen anna industri her så me kan ikkje forstå anna en at dette kjem frå forureining frå oppdrettsnæringa.

Bilde: Viser daud botn ca 200 meter frå oppdrettet i Landsvikosen.

Foto Kaj Johnsen

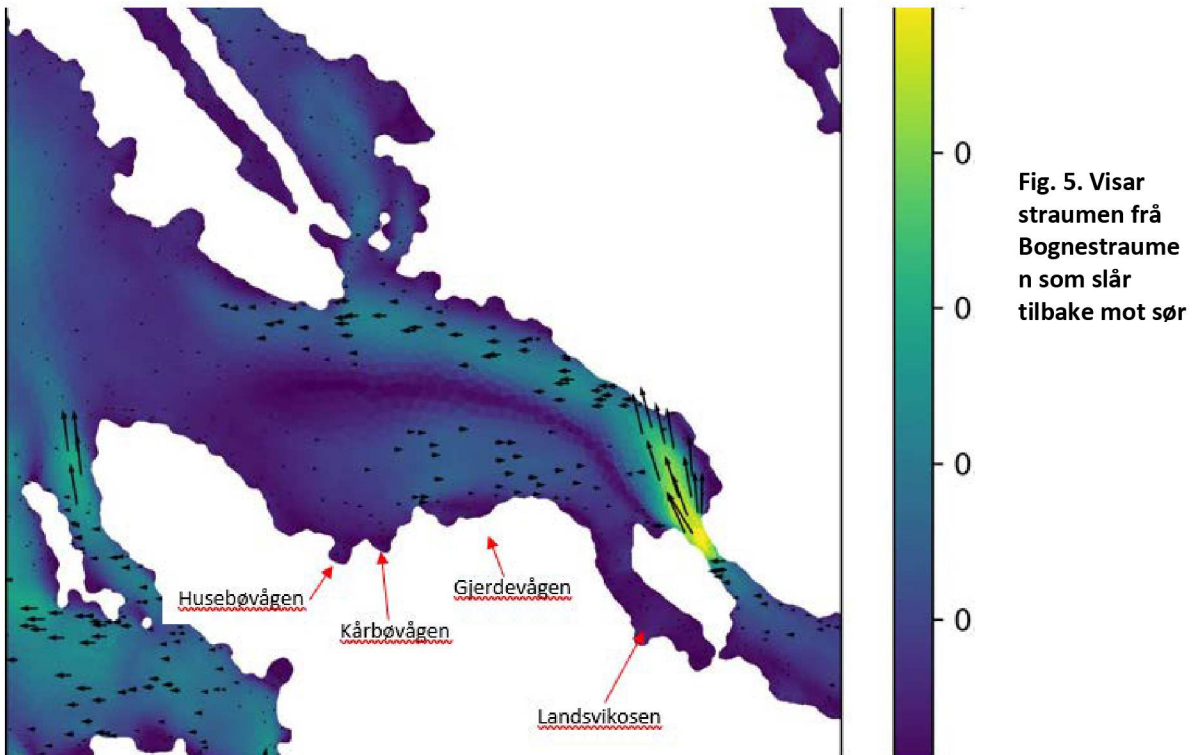

Fig. 5. Visar strømmen frå Bognestraumen som slår tilbake mot sør

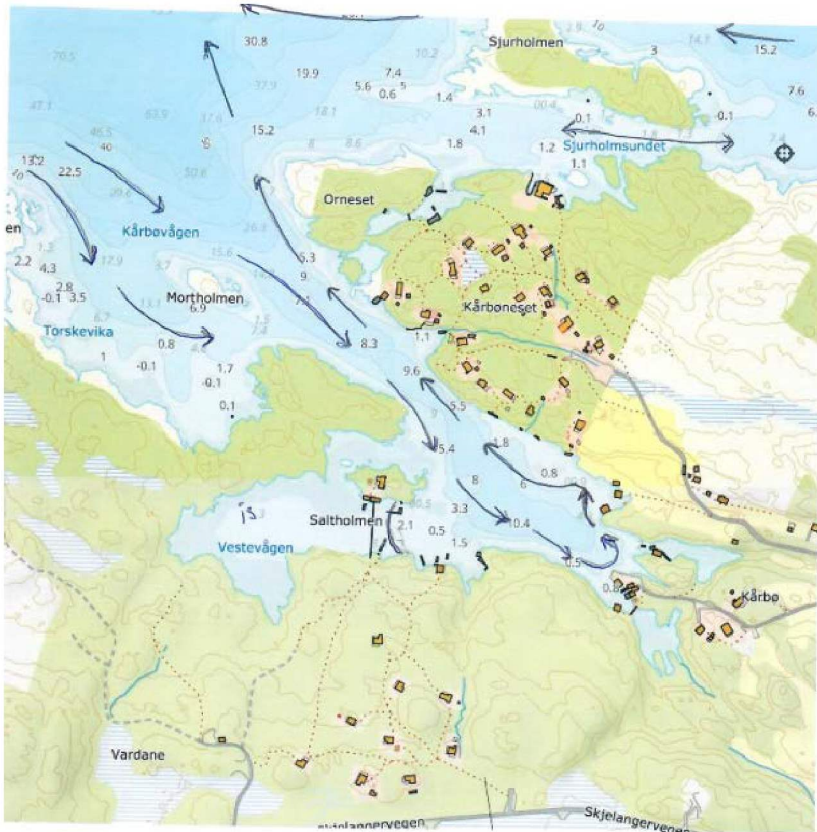

Fig. 6. Visar korleis straumen går i Kårbøvågen

KÅRBØVÅGEN STRØMFORHOLD

MODERAT TIL STERK. FRYSER ALDRIG TIL STRØM
 VESTEVIÅGEN ER GRUNN OG HAR LITE STRØM
 OG FRYSER TIL

6. Oppsummering

Området mellom Nordhordland og mot Stadt ligg i raud sone i følgje Fiskeridirektoratet. Dette er eit tydeleg signal at volumet må ned, og at det ikkje må komma fleire oppdrett i området. Belastninga er større enn det som er akseptabelt. Dette må politikarane forholde seg til.

Vidare er dette den siste opne korridoren inn Mangersfjorden for villaks og sjøaure. Det skal gjennom mange år vere godt dokumentert kva konsekvensar lakselus har for villfisken.

Omsøkt anlegg vil koma i direkte konflikt med eksisterande rettar og bruk av området. Me meiner og at anlegget vil vera direkte til hinder for allmenta sin moglegheit til å utøva fiske, friluftsliv, og rekreasjon i området.

Søklar visar til at det ikkje er dokumentert at tiltaket vil få konsekvensar det skal tas omsyn til. Dette meier me ikkje er haldbart. Det er ikkje gjort nokre undersøkingar om konsekvensar korkje for miljø, dyreliv og andre interesser. Dette meiner me ville kome fram i en skikkeleg kartlegging og konsekvens utgreiing av heile området som vert råka av anlegget. Naturmangfaldslova § 9. (føre-var-prinsippet) byggjer opp under dette.

Området er definert som kombinasjonsformålet for akvakultur FEFIKFR_2. Dette omfattar likeverdige verdiar som friluftsliv, fiske, rekreasjon, og andre marine føremål. Eit oppdrett på denne plassen og av dette omfanget vil ekskudere dei andre formåla området er avsett til. Det skal ikkje vera slik at det er fritt fram for oppdrett i eit fleirbruksområde.

Fiskeoppdrett som vil nytta den nyaste teknologien (lukka anlegg) vil vera ei meir framtidsretta og berekraftig løysing. Då unngår ein å måtte flytta anlegg frå miljø som ikkje lenger er drivverdig grunna forureining.

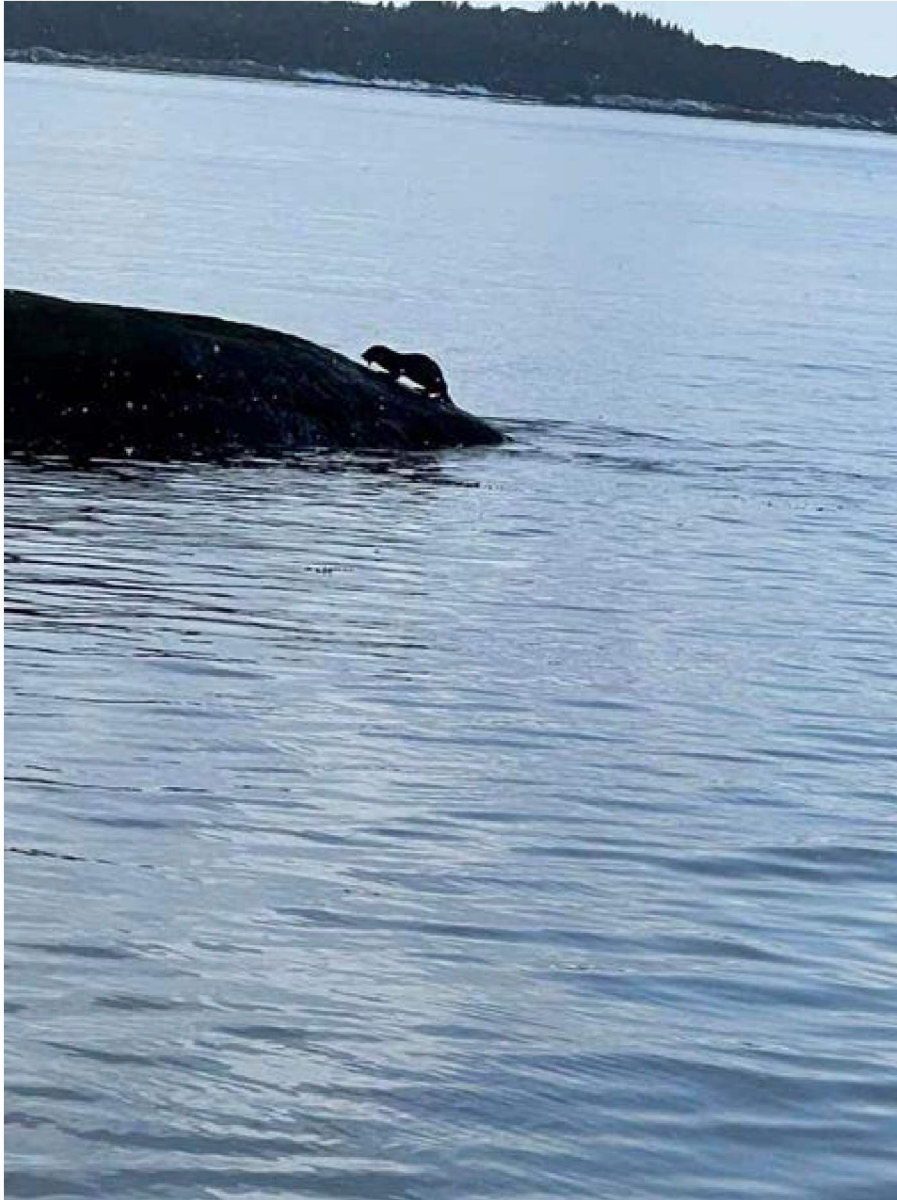
Anlegga lenger sør har, i tillegg til den urovekkande Miljøpåvirkninga, i fleire 10 år ført til sterke begrensingar i Fiske, Friluftsliv og Ferdsl. Dette området er det siste intakte området som me har igjen som kan nyttast til desse føremåla.

Alver kommune som ein del av Nordhordland biosfæreområde, skal vera eit modellområde for berekraftig utvikling. Miljødimensjonen av berekraftig utvikling handlar om å ta vare på naturen og klimaet som ein fornybar resurs for menneska. Me forventar at ein modellkommune tek særleg omsyn til naturmangfaldet og vernar spesielt om dei sårbare naturressursane i regionen.

Alver kommune må stoppa behandling av søknader om opne oppdrettsanlegg til det pågåande arbeidet med interkommunal/regional arealplan er ferdig.

Me krevjar at søknaden frå Lerøy må behandlast politisk. Den har prinsipiell betydning, ikkje berre for Alver kommune, men for heile regionen.

Med bakgrunn denne merknaden meiner me at søknaden frå Lerøy må avvisast.

Bilde: Oter som går i land på Kvalen ved Gjerdeneset februar 2022.

Foto: Petter Steffensen

På vegne av «Bevar Mangersfjorden» og «Husebøkrinsen Bygdelag»

Jegvan Kårbø

Gunnar Husebø

Rune Nilsen

Eilif Johannesen

Arne Rene Bratland

Kaj Johnsen